

Edukační kontexty aktivního stárnutí V_5506

zápočet, 2 kredity

Vyučující: Michal Šerák

Jabok~

STRATEGICKÝ RÁMEC
PŘÍPRAVY
NA STÁRNUTÍ SPOLEČNOSTI
2021-2025

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍ VĚCI

STÁRNUTÍ POPULACE

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

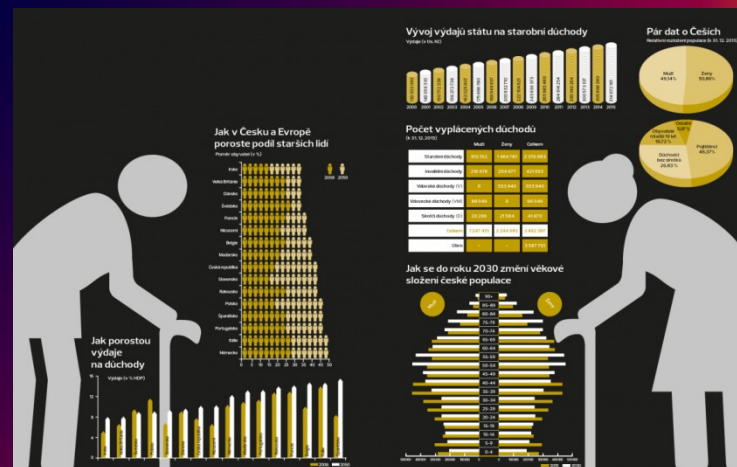
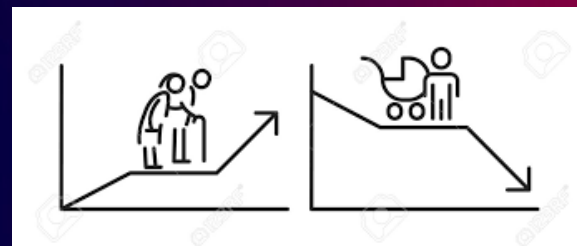

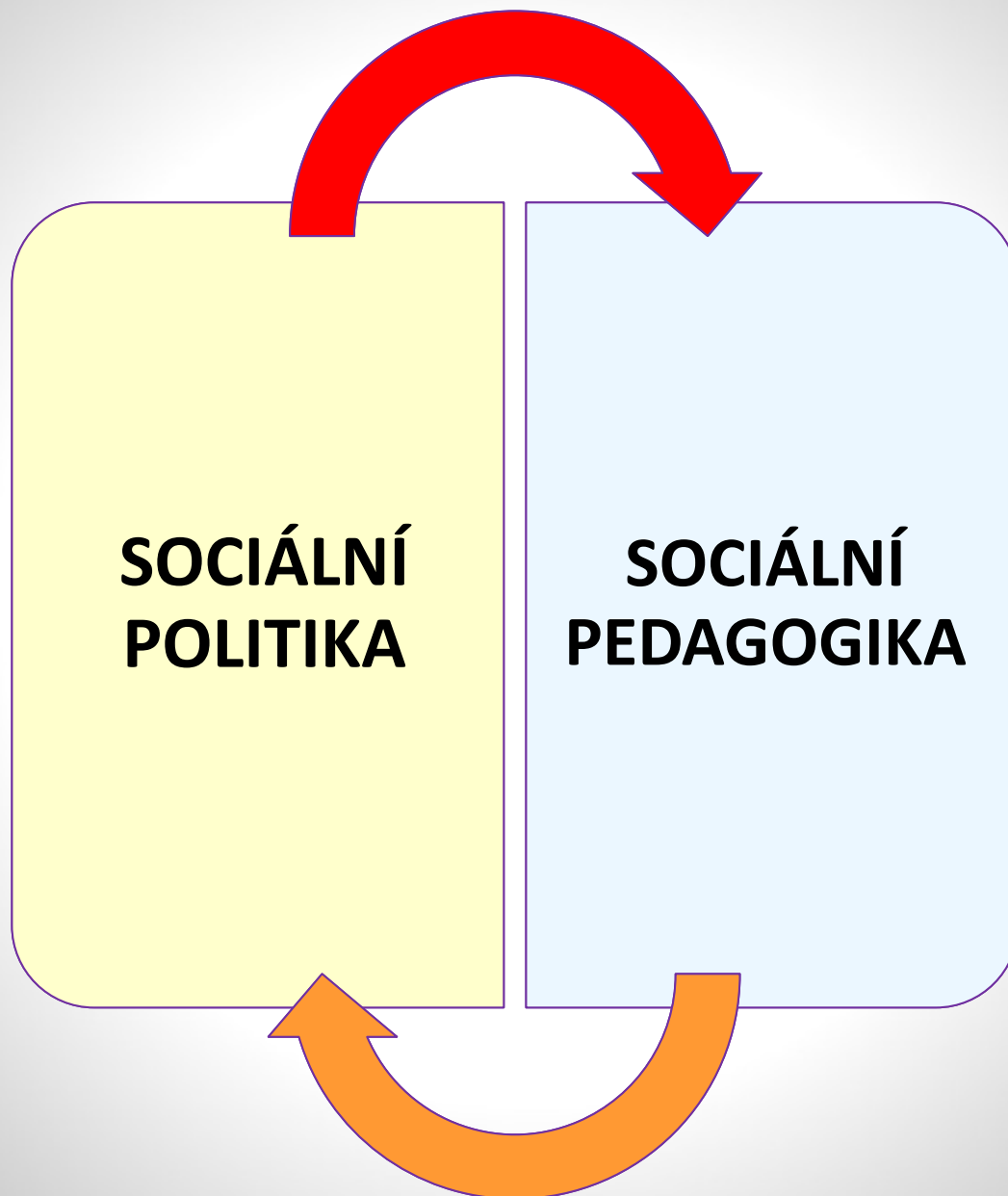
MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍ VĚCI

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

forever
young

POLITIKA PŘÍPRAVY NA STÁRNUTÍ (ZS)

1. Periodizace lidského života, vymezení sénia
2. Demografická situace ČR, aktuální stav a prognózy dalšího vývoje
3. Demografické aspekty stárnutí společnosti
4. Starší dospělí a senioři v kontextu veřejných politik (přístup státu, mezinárodní a národní strategické dokumenty, aktuální legislativa)
5. Koncept aktivního stárnutí
6. Koncept zdravého stárnutí
7. Koncept úspěšného stárnutí
8. Kvalita života ve vyšším věku
9. Příjmy a životní podmínky seniorů (sociální zabezpečení a důchodový systém v České republice, mezigenerační solidarita)
10. Silver economy
11. Senioři a moderní technologie

EDUKAČNÍ KONTEXTY AKTIVNÍHO STÁRNUTÍ (LS)

1. Vzdělávání seniorů: význam, funkce, zaměření a obsah
2. Věkový mainstreaming. Bariéry aktivizace seniorů.
3. Docilita seniorů: psychické a fyzické aspekty stárnutí.
4. Stárnutí mozku, jeho příčiny a projevy.
5. Paměť a stárnutí; trénování paměti.
6. Zásady efektivního učení se ve třetím věku.
7. Specifické požadavky na organizaci volnočasových a edukačních aktivit pro seniory
8. Proseniorská edukace; mezigenerační učení
9. Věková stereotypizace, ageismus.

ZDRAVOTNĚ-SOCIÁLNÍ PÉČE O SENIORY (ZS)

- 1.Stárnutí a zdravotní rizika, křehcí senioři
- 2.Problematika demence
- 3.Systém formální péče o seniory
 - a)akutní a následná péče
 - b)sociální služby
 - c)zdravotně-sociální pracovník v nemocnicích
 - d)paliativní péče
- 4.Problematika neformálně pečujících
- 5.Spiritualita seniorů

NEFARMAKOLOGICKÉ PŘÍSTUPY V PÉČI O SENIORY (LS)

- 1.Význam nefarmakologických přístupů v péči o seniory
- 2.Základní přehled nefarmakologických přístupů
- 3.Vybrané nefarmakologické přístupy
 - a)reminiscence
 - b)validace
 - c)zooterapie
 - d)bazální stimulace

- Cílem předmětu je seznámení s problematikou vzdělávání starších dospělých v rámci širších edukačních, sociálních a kulturních kontextů. Tematizována je především problematika změn docility v závislosti na věku, meze a možnosti efektivního učení se starších dospělých a seniorů, rovněž i specifických potřeb této cílové skupiny z hlediska organizace edukačních aktivit apod.
- Představena je rovněž gerotagogika jako interdisciplinární vědní obor zahrnující nejen problematiku metod a forem aktivizace a vzdělávání ve stáří, ale rovněž oblasti proseniorské a preseniorské edukace, její vznik, konstituování a teoretická východiska.
- Zvláštní pozornost je věnována tématice věkového mainstreamingu a analýze institucionálního zabezpečení seniorské edukace. Sledováno je porozumění zásadním aspektům vzdělávání ve třetím věku a získání předpokladů k aktivizaci seniorů v podobě realizace vzdělávacích, osvětových, kulturních aktivit pro danou cílovou skupinu.

TEMATICKÉ OKRUHY

1. Demografické aspekty stárnutí společnosti.
2. Vzdělávání seniorů: význam, funkce, zaměření a obsah. Gerontagogika.
3. Motivace seniorů k účasti na edukačních aktivitách.
4. Věkový mainstreaming. Bariéry aktivizace seniorů.
5. Docilita seniorů: psychické a fyzické aspekty stárnutí; rychlost učení.
6. Stárnutí mozku, jeho příčiny a projevy.
7. Paměť a stárnutí; trénování paměti.
8. Fáze procesu učení; osvojování a upevňování.
9. Zásady efektivního učení se ve třetím věku.
10. Specifické požadavky na organizaci volnočasových a edukačních aktivit pro seniory; komunikace ve výuce.
11. Institucionalizace seniorské edukace.
12. Proseniorská edukace; mezigenerační učení
13. Věková stereotypizace, ageismus.

STUDIJNÍ LITERATURA

HARTL, Pavel. *Kompendium pedagogické psychologie dospělých*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-841-7.

KRYSTOŇ, Miroslav, Michal ŠERÁK a Łukasz TOMCZYK, eds. *Nové trendy ve vzdělávání dospělých / Nowe trendy w edukacji seniorów*. Banská Bystrica, Praha, Kraków: AIVD ČR, 2014. ISBN 978-80-904531-8-0. Dostupné z: <https://gerontolodzy.wordpress.com/>

MPSV. Strategický rámec přípravy na stárnutí společnosti 2021–2025. Praha: MPSV, 2020. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372809/Strategicky_ramec_pripravy_na_starnuti_spolecnosti_2021-2025.pdf/99bc6a48-abcf-e555-c291-1005da36d02e

ŠERÁK, Michal, Lucie VIDOVIČOVÁ a Petr WIJA. *Komparativní analýza přístupu veřejné správy ve vybraných státech EU k participaci seniorů na veřejném rozhodování*. Praha: Institut pro sociální politiku a výzkum, z.s., 2019. [online]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/372809/Analiza_participace_web.pdf/ef384bb8-fae9-39c0-e091-52157d59d058

ŠPATENKOVÁ, Naděžda a Lucie SMÉKALOVÁ. *Edukace seniorů*. Praha: Grada, 2015. ISBN 978-80-247-5446-8.

DOPORUČENÁ LITERATURA

ČEVELA, Rostislav, Zdeněk KALVACH a Libuše ČELEDVÁ. *Sociální gerontologie: úvod do problematiky*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3901-4.

ČORNANIČOVÁ, Rozália. *Edukácia seniorov: vznik, rozvoj, podnety pre geragogiku*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007. ISBN 978-80-223-2287.

ČORNANIČOVÁ, Rozália a Anna PETŘKOVÁ. *Gerontagogika: úvod do teorie a praxe edukace seniorů*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 978-80-244-0879-8.

GRACOVÁ, Drahomíra a Erik SELECKÝ. *Vývojové trendy edukácie seniorov na univerzitách tretieho veku v Európe*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Pedagogická fakulta, 2017. ISBN 978-80-557-1378-6.

KALVACH, Zdeněk. *Geriatric a gerontologie*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0548-6.

LIVEČKA, Emil. *Úvod do gerontopedagogiky*. Praha: Ústav školských informací, 1979.

MÜHLPACHR, Pavel. *Gerontopedagogika*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5029-7.

DOPORUČENÁ LITERATURA

STUART-HAMILTON, Ian. *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2.

ŠERÁK, Michal a Łukasz TOMCZYK, eds. *Preparation to ageing and old age*. Kraków, Praha: Pedagogical University of Cracow, 2019. Czech-Polish-Slovak studies in andragogy and social gerontology part X. ISBN 978-83-953737-2-5. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/337389448_PREPARATION_TO_AGEING_A_ND_OLD_A

TOŠNEROVÁ, Tamara. *Jak si vychutnat seniorská léta*. Brno: Computer Press, 2009. ISBN 978-80-251-2104-7.

VIDOVIČOVÁ, Lucie a Eva GREGOROVÁ. *Mainstreaming věku jako strategie managementu populací se stárnoucí demografickou strukturou*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2007. ISBN 978-80-87007-57-0. Dostupné z: http://praha.vupsv.cz/Fulltext/vz_232.pdf

WALOTEK-ŚCIAŃSKA, Katarzyna, Michal ŠERÁK, Michal SZYSKA a Łukasz TOMCZYK, eds. *Starzenie się i starość w dynamicznie szmieniającym się świecie / Stárnutí a stáří v rychle se měnícím světě*. Sosnowiec, Praha: Oficyny Wydawnicza „Humanitas“, 2013. ISBN 978-83-61991-19-9. Dostupné z: <https://gerontolodzy.wordpress.com/>

Webové a další zdroje anoncované v rámci přednášek...

Senioři a politika stárnutí

Příprava na stárnutí v České republice

Česká populace stárne, podobně jako stárne a stárnout bude i populace dalších vyspělých zemí. Proměna věkové struktury společnosti je výzvou pro celou společnost a pro její hodnoty. Znamená také nutnost komplexního přístupu k systému veřejných politik a jejich nastavení tak, aby tato společnost mohla prosperovat a zachovat si soudržnost i v situaci radikálních demografických změn.

V dubnu roku 2015 vzniklo samostatné oddělení politiky stárnutí na základě usnesení vlády č. 218 ze dne 30. března 2015 ([ZDE: \(133.57kB\)](#)), ve kterém byla Ministerstvu práce uložena povinnost vytvořit pět systematizovaných míst k zajištění agendy pro oblast přípravy na stárnutí.

Ministerstvo práce a sociálních věcí je koordinátorem politiky přípravy na stárnutí v České republice. Mezi jeho hlavní činnosti v této oblasti patří:

- „Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí 2013 – 2017“ – strategický dokument politiky stárnutí,
- národní dotace podporující politiku stárnutí na krajích, dotace pro proseniorské a seniorské organizace,
- pravidelná zasedání Rady vlády pro seniory a stárnutí populace,
- „Politika stárnutí na krajích“ – projekt z Evropského sociálního fondu,
- osvěta:
 - každoroční pořádání odborné mezinárodní konference k Mezinárodnímu dni seniorů (1. 10.),
 - série různě zaměřených odborných kulatých stolů „Národní konvent ke stárnutí populace“,
 - Dny seniorů 2017 – 8 akcí na podporu informovanosti a osvěty široké veřejnosti,
- pravidelné udělování Ceny Rady vlády pro seniory a stárnutí populace významným osobnostem,
- mezinárodní spolupráce v oblasti přípravy na stárnutí.

- ✓ Vypracování písemné práce v podobě eseje.
- ✓ Strukturovaný rozhovor s vybraným seniorem (věk 65+, status důchodce).
- ✓ Očekávaný rozsah cca 5 normostran.
- ✓ Nutno odevzdat v elektronické podobě nejpozději týden před konáním zkoušky.

Struktura otázek:

- 1) Základní biografické údaje (věk, pohlaví, vzdělání, stav, bydliště, profese ...)
- 2) Anticipace vlastního stárnutí a stáří
- 3) Reflexe své aktuální situace, pozitiva a negativa
- 4) Reflexe přístupu společnosti a okolí
- 5) Participace na vzdělávacích, společenských a kulturních aktivitách

JABOK

- ❑ Ústní zkouška má podobu zodpovězení jedné vylosované otázky.
- ❑ Zadání zkušebních otázek vychází z výše uvedeného přehledu témat.
- ❑ Součástí zkoušky je i diskuse na odevzdanou písemnou práci.

Michal Šerák

KONZULTAČNÍ HODINY

🕒 úterý (po předchozí domluvě)

🕒 kabinet 18

E-MAIL

📧 serak@jabok.cz

📧 michal.serak@ff.cuni.cz

DOTAZY

KOMENTÁŘE

PŘÍPOMÍNKY

NEJASNOSTI

